

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

З. Я. Шацька, к.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

Стабільність функціонування і подальший розвиток підприємства в напрямку поставлених цілей залежить від рівня економічної безпеки на підприємстві. Економічна безпека підприємства – це оптимальна взаємодія між собою корпоративних ресурсів, які забезпечують підприємницьку можливість виконання поставлених завдань та досягнення заданих високих кінцевих результатів.

Виділяють три рівня економічної безпеки на підприємстві: поточна, тактична та стратегічна безпека. Поточна безпека підприємства – це відсутність загроз, що здатні призвести до банкрутства підприємства в короткостроковій перспективі (до 1 року). Тактична безпека підприємства – це здатність підприємства до відтворення та ефективного використання ресурсів в процесі основної діяльності. Стратегічна безпека підприємства – це здатність підприємства до подальшого успішного розвитку в довгостроковій перспективі, що обумовлене наявністю відповідного економічного потенціалу.

Заходи зі стратегічної безпеки є однією зі складових стратегічного управління на підприємстві. Стратегічне управління – це комплекс стратегічних управлінських рішень, що визначають довгостроковий розвиток підприємства, а також конкретних дій, що забезпечують швидке реагування підприємства на зміни зовнішнього середовища, які можуть викликати необхідність стратегічного маневру, перегляд цілей та вибір нового напрямку розвитку.

Кожне підприємство здійснює свою діяльність у зовнішньому середовищі, яке має прямий та опосередкований вплив на нього. Зовнішнє середовище – це умови, які впливають на підприємство, знаходяться за його межами. Вплив середовища на підприємство є постійним, динамічним та важко передбачуваним. Все це спричиняє певні загрози та перешкоди як поточній, так і перспективній діяльності підприємства, що є стратегічними небезпеками.

Своєчасне передбачення та ліквідація (або хоча б мінімізація) виявлених перешкод і загроз зовнішнього середовища є однією з задач стратегічної безпеки на підприємстві.

Зовнішніми стратегічними небезпеками для підприємства є:

– на рівні макросередовища: загальноекономічна ситуація в регіоні та країні; кризи; нестабільність нормативно-правової бази; нестабільність політики уряду; інфляція; нестабільність валютної політики держави; природні катаклізми.

– на рівні мікросередовища: низький рівень інвестиційної активності в країні та регіоні; несприятливі умови кредитування підприємств; підвищення відсоткових ставок за кредитами; недобросовісна конкуренція на ринку; посилення криміногенної ситуації в регіоні; рейдерство; поширення кримінальних і фінансових злочинів у фінансово-кредитній сфері.

Крім виявлених зовнішніх стратегічних небезпек, підприємство має внутрішні загрози, що впливають на його економічну безпеку. Внутрішніми стратегічними небезпеками для підприємства є: невірно обраний довгостроковий курс розвитку підприємства; помилки при складанні стратегічних планів; недостатні маркетингові дослідження ринку та споживачів; низький рівень кваліфікації персоналу; слабе технічне озброєння підприємства; відсутність інноваційної діяльності; невиконання контрактів та договірних зобов'язань; відсутність планування діяльності підприємства в надзвичайних ситуаціях.

Система економічної безпеки має прямий причинно-наслідковий зв'язок з системою стратегічного управління на підприємстві. Система стратегічного управління визначає місію, бачення, цілі та цінності підприємства, забезпечує здійснення процесу стратегічного планування, а система економічної безпеки дозволяє визначити стратегічні небезпеки підприємства. Для виявлення стратегічних небезпек використовують метод постійного моніторингу середовища функціонування підприємства, що входить одночасно до

функціональних обов'язків відділів стратегічного управління та економічної безпеки.

Головними задачами моніторингу стратегічних небезпек є:

- моніторинг виконання показників стратегічних цілей;
- моніторинг впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства на процес реалізації стратегії.

Застосування методів системного аналізу дозволяє прийняти своєчасні управлінські рішення щодо усунення стратегічних небезпек підприємства.

Головними задачами системного аналізу стратегічних небезпек є:

- контроль та аналіз виконання показників стратегічних цілей;
- системний аналіз результатів моніторингу впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ;
- підготовка варіантів управлінських рішень стосовно стратегічних змін.

За результатами проведеного системного аналізу стратегічних небезпек підприємства приймаються відповідні управлінські рішення щодо мінімізації їх впливу на підприємство або повної ліквідації. Для цього використовується метод «мозкового штурму». До проведення «мозкового штурму» залучаються провідні фахівці як відділів стратегічного управління та економічної безпеки, так і інших структурних підрозділів підприємства. Це забезпечить колегіальне прийняття управлінських рішень і подолання (або хоча б зменшення впливу) стратегічних небезпек на підприємстві. Правильно організована система економічної безпеки сприятиме виконанню стратегічних планів на підприємстві.

Таким чином, подальше стабільне функціонування підприємства в сучасних умовах неможливе без забезпечення безпеки як всередині підприємства, так і поза його межами у зовнішньому середовищі. Постійний моніторинг і системний аналіз стратегічних небезпек підприємства є запорукою його подальшого успішного розвитку в ринкових умовах господарювання.